

KKI

4:1

Hogyan alakul Románia politikája
2021–22 telén?

KKI 4:1

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2022.

Szerkesztő:

Barabás T. János – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Szerzők:

Barabás T. János – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Pászkan Zsolt – EUROCOM Sajtófigyelő Kft.

Pataky István – a Magyar Nemzet romániai tudósítója

Székely István Gergő – Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár;

Székelyföldi Közpolitikai Intézet, Sepsiszentgyörgy

Szöveggondozás:

T-Kontakt Kft.

Tördelés:

Lévárt Tamás

Illusztráció:

depositphotos.com

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának

A sorozatban eddig megjelent kiadványok

2021/19. [Hogyan értékelhető az idei G20-csúcstalálkozó?](#)

2021/18. [Milyen lehetőségei vannak Afganisztán szomszédainak az amerikai kivonulás után?](#)

2021/17. [Hogyan alakult át Oroszország és Kína kapcsolata az elmúlt húsz évben?](#)

Régebbi számaink elérhetőek a [KKI](#) honlapján.

A Külügyi és Külgazdasági Intézet 4:1 című sorozatában négy kutató válaszol röviden ugyanarra – a nemzetközi politikát és gazdaságot érintő – kérdésre. Célunk a magyarországi tudományos viták elindítása és a szakértők közötti párbeszéd elősegítése. E számunkban a következő kérdésre kerestük a választ: „*Hogyan alakul Románia politikája 2021–22 telén?*”

BARABÁS T. JÁNOS

Bizalmat szavazott 2021. november 15-én a román parlament a Nicolae [Ciucă tábornok vezette kormánynak](#), és hivatalosan bejelentették a romániai jobboldali Nemzeti Liberális Párt (Partidul Național Liberal – PNL) és a Román Szocialista Párt (Partidul Socialist Român – PSD) nagykoalícióját, amelyhez a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) is csatlakozott koalíciós partnerként. A koalíciós megállapodás rögzíti a kormány fontosabb teendőit, amely a gazdaságpolitikában az uniós újjáépítési alap finanszírozásával indítja el a Nemzeti Újjáépítési és Reziliencia Programot (Programul Național de Redresare și Reziliență – PNRR), valamint előírja, hogy a rotációs kormányzás elvének megfelelően Ciucă tábornok 2023 májusában átadja a kormányfőséget szocialista partnerének. A Ciucă vezette kormány [programjában](#) a külpolitikai rész elvben összefüggésbe van hozva a gazdasági programmal (PNNR), annak lépéseit támogatja.

A [dokumentum](#) alapeszméje szerint „a román külpolitika három pilléren nyugszik: Románia szerepének és erőfeszítéseinek növelése az Európai Unióban, illetve a NATO-ban, valamint az Amerikai Egyesült Államokkal való stratégiai partnerség erősítése”. Azonosan fogalmazza meg a célokat Klaus Johannis elnöki [programjának külpolitikai része is](#). Mindkét program szerint fokozottabban zavaros, ellentmondásos korban élünk, egyre erősödnek a hibrid biztonsági kihívások. Utóbbi kihívásokra a válasz a cselekvőbb és hatékonyabb román kül- és biztonságpolitika kell, legyen.

A román politikai elit egyre gyakrabban geopolitikai érdekeket emleget a külkapcsolatokban, ami azt jelzi, hogy egy nemzetközi hatalmi küzdelemben képzelet el hazáját, amelyet regionális középhatalomként kíván pozicionálni Európában. A bukaresti politikai építmény labirintusában a geopolitika útjai Romániát az Amerikai Egyesült Államok fő regionális szövetségeseiként, az EU tagjaként nemzetpolitikai és gazdasági céljainak maximális érvényesítése felé viszik. Előrelépést várnak amerikai, francia és német befektetők segítségével az energia- és fegyverzetiparban, emellett pedig a nemzetközi IT-cégek és az EU újjáépítési pénzügyi alap segítségével pedig már az elkövetkező években beindítanák az új típusú G4-gazdaság kiépítését. Nemzetpolitikájukban a Moldova Köztársasággal való kapcsolatok szorosabbra fűzését, Magyarország nemzetpolitikájának semlegesítését, az ukrainai és szerbiai néptestvérek óvatos, kulisszák mögött szervezett emancipációját tűzték ki célul.

Mindezek fő eszköze Románia illetékességeinek és felelősségeinek kiterjesztése szövetségi rendszerében, valamint egy következetes, kiszámítható külpolitika felmutatása a kormányválságok által beárnyékolt belpolitikai háttér ellenére. Az elmúlt évben már láthatók az Egyesült Államokkal kötött stratégiai partnerség és az EU-nak való megfelelési szándék eredményei: a NATO Romániába helyezte az Euroatlanti Reziliencia Központ székhelyét, valamint az ország közel került a Schengen-tagsághoz. Mindezekkel összefüggésben Románia várhatóan a NATO-n belüli kollektív védelem és biztonság erősítésén fog dolgozni.

Ugyanakkor meg kell említeni, hogy a fenti külpolitikai elvek és eszközök az elmúlt évtized valamennyi bukaresti kormányának és elnökének programjában szerepeltek, az eredmények viszont elmaradtak. A mostani kormányprogramnak is az a gyengéje, hogy hiányzik belőle a konkrét gazdasági, adminisztratív és igazságügyi reformterv, amely hatékonyra tehetné a külpolitikát, pl. az uniós finanszírozások felhasználása vagy az amerikai energiapolitikai partnerség vonatkozásában. Így nem tisztázott, hogy mi lesz a fekete-tengeri szénhidrogénnel, az állami befektetési alapokkal, az adórendszerrel és a közösségi-magán kettős finanszírozású projektekkel az infrastruktúrában. Értékelésem szerint az említett programokban az EU-pártiság fogalma talán az előbbi okok miatt nincs kellően kifejtve, összefüggésekbe hozva.

A fentiekből arra következtetek, hogy az Európa-politika inkább gazdasági vonatkozásban jelentkezik Bukarestben, és elsősorban a kormány, a diplomácia illetékességébe fog tartozni. Az USA-val való kapcsolatok, a biztonságpolitika alakítása a jelek szerint elsősorban Johannis elnök hivatalának a feladata. A jobboldali PNL-hez közel álló elnöki hivatal felelős a kül- és biztonságpolitikai stratégia kidolgozásáért, ezért is van a hosszú távú tervezést igénylő biztonságpolitikában kiemelt befolyása. A legnagyobb kormánykoalíciós partner, a szocialista PSD várhatóan a stratégiai ügyekben is hallatni akarja a hangját és érvényesíteni az érdekeit, emiatt feszültségek várhatók a PSD és Johannis elnök hivatala között, leginkább a 2024-es elnökválasztás előtt, ahol a PSD és a PNL jelöltje fog megmérkőzni. A román külpolitika céljai tisztázottak, az eszközök viszont kevésbé, a belpolitikai háttér pedig gyorsan változó lehet. Mindez pedig bizonytalanná teszi szomszédunk hatékony érdekérvényesítését a külkapcsolataiban.

PÁSZKÁN ZSOLT

A 2020. december 6-i parlamenti választást a szocialista PSD nyerte meg, az utána befutott pártokból, azaz a Nemzeti Liberális Pártból (PNL) és a Mentsétek meg Romániát Szövetségből (USR), valamint a Romániai Magyar Demokrata Szövetségből (RMDSZ) álló kormánykoalíció már a legelejétől fogva számos – később végzetesnek bizonyuló – problémával küzdött.

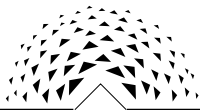
Először is a koalíció a román alkotmánnyal dacolva jött létre. Ugyanis az államfői tisztségben a hetedik évét taposó Klaus Johannis elnök formailag ugyan konzultált a parlamentbe bekerült pártokkal a kormányfőjelölt kiválasztása érdekében

(ha a választáson egyik párt sem ér el ötven százalékos többséget, akkor ez alkotmányos kötelezettsége), de már korábban nyilvánvalóvá tette, hogy semmilyen körülmények között nem fog egy Szociáldemokrata Párt (PSD) által vezetett koalíciónak lehetőséget adni a kormányalakításra. Főleg azok után, hogy a 2019-es elnökválasztási kampányban tartott egyik sajtókonferenciáján éppen a PSD-s kormányzatnak a Ludovic Orban által vezetett kormányra történt lecserélését nevezte meg első elnöki mandátuma legnagyobb – és tegyük hozzá, az egyetlen – eredményének.

Másodszor a PNL és az USR sok esetben (különösen a nagyobb városokban és a magasabban képzett választói rétegben) ugyanazokért a szavazókért küzd, így nagyon nagy önuralmat követelt volna meg e pártok részéről, hogy ne próbálják meg egymás lejáratásával megakadályozni a rivális „pontoszerzését” a 2024-es választási „szuperévre” készülve. Ez az önuralom viszont egyáltalán nem volt meg a két rivális párt között.

A PNL-t – és ezen keresztül az egész Florin Cîțu által vezetett kormányt – megbénította, vagy legalábbis jelentősen visszavetette a párt informális vezetője, Klaus Johannis és a központi és területi vezetők egy része által Ludovic Orban pártelnök leváltására elindított kampány. A gond nem ezzel a pártéletben szokványos eljárással volt, hanem azzal, hogy a már az elejétől fogva agresszívvé vált kampány rendkívül hosszúra, hathónaposra sikeredett, ráadásul pedig egy olyan időszakban zajlott, amikor Románia nemcsak a már több mint egy éve tartó koronavírus-válság pénzügyi-gazdasági következményeivel küszködött, de rendkívül rosszul állt a lakosság beoltottsága terén is, és a szakemberek éppen a PNL szeptember végére tervezett kongresszusának időpontjában várták a járvány negyedik hullámának megérkezését. Fennállt annak a veszélye, hogy a pártelnöki tisztségre törekvő Florin Cîțu kormányfő „kreatív könyveléssel” igyekszik majd módosítani a fertőzési és halálozási adatokat, hogy mindenképpen megtarthassák az általuk sorsdöntőnek tekintett kongresszust. Azt, hogy ez a félelem nem volt alaptalan, alátámasztják a 2020 decemberében tartott parlamenti választással kapcsolatos vádak. A Vlad Voiculescu USR-es politikus, akkor (az első nagy PNL–USR kormányzati válság végén) már néhány napja csak volt egészségügyi miniszter 2021 márciusában megkérdőjelezte a 2020 végén közzétett egészségügyi adatokat. Az akkor még ugyanazon koalíció tagjaiként működő két párt közötti vitában a minden román politikai fél által követelt parlamenti vizsgálóbizottság létrehozását végül az akkori PNL–USR–RMDSZ parlamenti többség 2021 májusában leszavazta. Az ezzel kapcsolatos gyanúkat tovább erősíti, hogy az Európai Bizottság 2021 decemberében közzétett jelentése azt fogalmazta meg, hogy a romániai halálozási arány 2021-ben jóval magasabb a hivatalosan bejelentett mértéknél.

A 2021 decemberében megalakult háromtagú kormánykoalíció második legnagyobb tagja, az USR is számos hibát követett el, amelyek végül megpecsételték a koalíció és a párt kormányzati szerepvállalásának a sorsát. Az első problémás lépését már 2020 decemberében, a kormánykoalíció megalakulásakor megtette, amikor ultimátumával kikényszerítette, hogy a PNL-nek járó kormányfői tisztséget

ne a párt akkori elnöke, Ludovic Orban, hanem az addig pénzügyminiszterként tevékenykedő, a PNL-ben jóval gyengébb pozíciókkal rendelkező Florin Cîțu töltse be. Persze, könnyen átlátható az USR vezetőségének azon számítása, hogy egy Orban–Cîțu párharc és az óhatatlanul kialakuló párton belüli – legalább – kétpólusúság miatt meggyengített PNL és egy USR-nek „elkötelezett” Florin Cîțu könnyű prédává teszi a fő ellenfélnek tartott nemzeti liberálisokat, és ezzel sikerült is túlnyernie magát a tárcák elosztásánál. De az erőfitogtatás fegyverét a politikai ellenfelek közötti harcban legszorgalmasabban alkalmazó USR figyelmen kívül hagyta, hogy egy megalázott ellenféllel nehéz együtt kormányozni. Sőt, amikor 2021 szeptemberének végén, az akkor már pártelnökké választott Florin Cîțu kormányfői tisztségéből való eltávolítását akarta kizsarnolni a PNL-ből, megtapasztalhatta, hogy ez a fajta brutális beavatkozás egy másik párt belső erőviszonyaiba rendkívül kedvezőtlen hatásokkal, jelen esetben a kormányzati tisztségek elvesztésével járhat.

Az USR második nagy hibája az volt, hogy a kormányon belül is megpróbált a kormány ellenzékeként viselkedni, miközben az USR-es tárcavezetők kioktató viselkedését nem támasztotta alá valódi teljesítmény. Az USR által jelölt miniszterek közül csak az uniós alapokért felelős Cristian Ghinea volt képes többé-kevésbé működő munkakapcsolatokat kialakítani a koalíció másik két pártja, a PNL és az RMDSZ képviselőivel, és csak ő, valamint a közlekedésügyért felelős Cătălin Drulă volt képes értékelhető eredményt felmutatni az általuk igazgatott területen, az összes többi eredménytelen volt (különösen Stelian Ion igazságügyi, valamint Vlad Voiculescu és Ioana Mihăilă egészségügyi miniszterek). Az a hangvétel, amit az USR-es miniszterek a nyilvános kommunikációjukban alkalmaztak a koalíciós társaikkal és elsősorban a PNL-lel szemben, kérdésessé tette e politikai szövetség életképességét.

Végül az USR elkövette azt a hibát, hogy – mint később kiderült – teljesen szükségtelenül közös bizalmatlansági indítványt nyújtott be a Románok Egyesüléséért Szövetséggel (AUR) a saját kormánya ellen (az USR-es miniszterek akkor még tagjai voltak a kormánynak!). Az USR ezzel úgy igazolt egy sok szempontból elfogadhatatlan célokat követő és rendkívüli veszélyeket magában hordozó szervezetet, hogy végül a Cîțu-kormányt nem ez az indítvány buktatta meg, hanem a Szociáldemokrata Párt (PSD) által benyújtott, amelyet az USR annak ellenére megszavazott, hogy az rendkívül lesújtó vádakot fogalmazott meg a saját minisztereivel szemben. A román politikai élet jellemző talánya, hogy a PSD most azokkal a pártokkal (PNL és RMDSZ) kormányoz együtt a Ciucă-kormányban, amelyeket az említett bizalmatlansági indítványban a jelenlegi helyzet legfőbb okainak jelölt meg.

A szinte egy évig tartó politikai káosz egy meglehetősen ellentmondásos Ciucă-kormányral került – nem teljesen világos, hogy mennyire tartós – nyugvópontra. Mivel Klaus Johannis elnök és a Florin Cîțu pártelnöksége mellett – ideig-óráig – kiálló koalíciós pártvezetők, „kiskirályok” a mai napig nem adtak logikus és külső szemlélő számára is elfogadható érveken alapuló választ a politikai válság kirobbantásának okaira, jelenleg csak találgatni lehet az új kormánykoalíció életképességét illetően. Amennyiben a mostani politikai helyzetet egy kompromisszumokra

képtelen USR viselkedése és a Románia előtt álló válságok megoldásának kényszere alakította ki, akkor a koalíció – valószínűleg – csak rövid életű lesz, azaz vagy jövő tavaszig, vagy – legkésőbb – 2023-ig lesz életképes, hiszen a 2024-es választási szuperév felerősíti majd a koalícion belüli centrifugális erőket.

Elképzelhető, hogy Klaus Johanniséknak eleve az volt a tervük, hogy az USR-t csak ideiglenesen veszik be a kormányba, hiszen 2020 decemberében nem lehetett közvetlenül a PSD-vel tárgyalni a kormányalakításról, miután Johannis elnök első mandátuma legnagyobb „megvalósításának” a PSD kormányból való eltávolítását nevezte meg, Florin Cîțu pedig a pártelnökségét megszavazó kongresszuson utasította el „örökre” a szövetkezést a PSD-vel. Egy ilyenfajta terv létezését alátámaszthatná, hogy a két párt, a PSD és a PNL csak látszólag állnak érdekellentétben egymással, és nagyon is könnyen elképzelhető egy tartós szövetség közöttük. Nemcsak azért, mert már létezett ilyen, a Szociális-Liberális Szövetség formájában, hanem azért is, mert mindkét szervezetnek 2024-ben kemény kihívója lehet a saját választói körében (a PNL-nek az USR, a PSD-nek az AUR), és érdekük lehet kölcsönösen segíteni egymást ennek kivédésében.

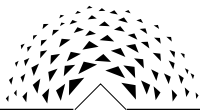
Ezt a hipotézist gyengíti azonban az, hogy ha létezett is volna ilyen terv, ennek végrehajtása meglehetősen hátrányos lett a PNL-re nézve, hiszen a pártelnöki (Florin Cîțu) és a kormányfői (Nicolae Ciucă) tisztség továbbra is megosztott maradt, igaz, ezúttal két egyformán súlytalan és „mentoroktól” függő személyek között. Másrészt a tárcák elosztása a Ciucă-kormányban ugyanolyan hátrányos maradt a PNL-re nézve, mint a Cîțu-kormány idején volt úgy, hogy közben a PNL-nek egyelőre súlyos árat kellett fizetnie mindezért a választói elfogadottságot tekintve.

A közeljövő megmutatja, hogy melyik forgatókönyv, vagy ezek milyen arányú keveréke működött az elmúlt időszakban.

PATAKY ISTVÁN

Közel másfél évet tartott Romániában a nemzeti liberálisok és szociáldemokraták alkotta korábbi nagykoalíció, 2012 vége és 2014 eleje között. A kormányzó Nemzeti Liberális Párt (PNL) újabb hatalmi szövetsége az eddig ellenzékben lévő Szociáldemokrata Párttal (PSD) hétéves, a 2024-es választási szuperesztendőn (négy megmérettetést – európai parlamentit, önkormányzatit, törvényhozásit, illetve elnököt – tartanak) átívelő időszakra kötött. Ez egy több mint ambiciózus elképzelés, figyelembe véve, hogy az utóbbi kilenc évben egyetlen román kormány sem tudott másfél éves folyamatoságot felmutatni a hatalomban.

Melyek voltak a mostani nagykoalíció meglepő létrehozásának motivációi? A bukaresti politika kiszámíthatatlanságát nagymértékben befolyásolják a politikusok személyes intrikái, gyorsan kialakuló egymásnak feszülései, így időnként nehéz racionális, logikus politikai stratégiák szerint elemezni a kialakult helyzetet. Az említett cselszövések fontos szerepet játszottak a korábbi – a PNL, a Mentsétek meg Romániát Szövetség (USR) és a Romániai Magyar Demokrata Szövetség

(RMDSZ) alkotta – koalíció gyors felbomlásában is. A nagyrészt azonos, hasonló világnézetű, de mindenképpen PSD-ellenes szavazótáborral rendelkező PNL és USR tudatosan is gerjesztett ellentéte nagyon rövid idő alatt olyan mértéket öltött, amely után a háttérből Klaus Johannis államfő által irányított nemzeti liberálisok elsősorban egy, az USR-t mellőző megoldást kerestek a parlamenti többség megteremtéséhez.

Bár a román alkotmány nem biztosít különlegesen nagy hatásköröket az államfőnek, az utóbbi harminc évben a közvetlenül választott elnökök szinte kivétel nélkül igyekeztek a legtágabban értelmezni az alaptörvényben rögzített mozgásteret, számos esetben pedig nyilvánvalóan átlépték hatáskörüket. Ezt tette és teszi Johannis is, pl. a kormányalakítások befolyásolásában. Éppen ezért a politikai szereplők az elnökválasztást tekintik kulcsfontosságúnak a befolyásszerzés tekintetében. A PNL és a PSD 2024-ben valamiféle közös stratégiát dolgozhat ki annak érdekében, hogy az általuk indított jelöltek egyike sikerrel tudja venni a megmérettetés második fordulóját. A rendszerellenes, nacionalista, radikális Románok Egyesüléséért Szövetség (AUR), de a korábbi koalícióból kiszorult, ultraliberális, de rendszerellenes üzenetekkel is élő USR államfőjelöltje egyaránt veszélyes lehet a két nagy párt jelöltjeire. A PNL és a PSD hároméves hatékony kormányzása megágyazhat egy közös stratégiának a 2024-es elnökválasztáson. A nemzeti liberálisoknak a megcsappant népszerűség miatt jönne jól egy ilyen jellegű együttműködés, a szociáldemokratáknak pedig a több mint két évtizede – Ion Iliescu 2000-es államfőválasztási győzelme óta – tartó sikertelen sorozat megszakításáért.

Komoly érv a nagykoalíció mellett az európai helyreállítási alaphoz, az Anghel Saligny fejlesztési tervre szánt összegekből és az uniós strukturális támogatásokból érkező pénzek zavartalan szétosztása, figyelembe véve, hogy az önkormányzatok szinte teljes egészét a PNL, illetve a PSD választottjai vezetik, leszámítva a nagy számban magyarok által lakott települések RMDSZ-es irányítását és néhány USR-es polgármester által vezetett nagyvárost. Másodlagos, de fontos nagykoalíciós motiváció a veszélyesen emelkedő népszerűségű AUR megállítása. Nicolae Ciucă miniszterelnök katonai múltja, a járványkezelés konszenzusos volta, a nemzeti jellegű politika hangsúlyosabb vállalása a PSD vezényletével, vagy a családvédelmi minisztérium létrehozása részben retorikai muníció nélkül hagyja az AUR-t.

A koalíció igazi szakítópróbája másfél év múlva lesz, amikor a megegyezés szerint szociáldemokrata politikus – jelen állás szerint Marcel Ciolacu pártelnök – váltja Nicolae Ciucă miniszterelnököt. A csere megvalósítása azon is múlik, hogy milyen állapotban lesz 2023 tavaszán a PNL: felerősödnek-e a belső ellentétek, illetve sikerül-e megállítani a népszerűségvesztést.

Mire számíthat az RMDSZ? Míg az előző, PNL–USR–RMDSZ-koalícióban a magyar párt nélkül nem volt meg a parlamenti többség, addig most az RMDSZ egy „hasznos kiegészítő” a nagykoalíciós összefogásban. Az a tény, hogy a Kelemen Hunor vezette formáció megőrizhette a politikai erejéhez, támogatottságához képest kifejezetten erős pozícióit a kormányban – három minisztérium vezetése, amelyekből a fejlesztési tárca az egyik legértékesebb az önkormányzatokat érintő

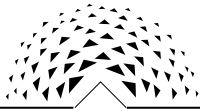
korszerűsítések miatt – azt is jelzi, hogy a két nagy párt nem kívánja egy esetleges magyar–román ellentét tematikájával, egy ilyen jellegű konfliktussal terhelni a kormányzást. Az RMDSZ-nek ugyanakkor rendkívül nehéz dolga lesz a jogbővítés terén. A tervezett kisebbségi törvény megvalósulásának támogatásával egymást tarthatja sakkban a PNL és a PSD: az a párt, amelyik támogatólag lép fel, könnyen támadhatóvá válik. A jogok tekintetében inkább a status quo valószínűsíthető.

A magyar–román államközi viszony alakulása továbbra is szoros összefüggésben van az RMDSZ kormányzati szerepvállalásával. Az RMDSZ-es miniszterekkel való szoros együttműködésen kívül lehetőség adódhat azokkal a tárcákkal is kapcsolatot építeni, amelyet szociáldemokrata politikusok vezetnek. A PSD – a Brüsszelnek mindenáron megfelelni kívánó PNL-lel ellentétben – nyíltan vállalja a magyar példák követését a kormányzás gazdasági, szociális vonatkozásaiban. Alkalmas lehet a kétoldalú együttműködésre, egyeztetésre az újonnan létrehozott családügyi minisztérium, amelyet a vallásosságát büszkén hirdető PSD-s Gabriela Firea vezet. Nem várható a nyugati mintát követő retorika a román kormányzati szereplők részéről a magyarországi belpolitikai vonatkozású kérdések kapcsán. A Klaus Johannis államfő és Bogdan Aurescu külügyminiszter által fémjelzett bukaresti diplomácia ugyanakkor nem fog változtatni a Magyarországgal fenntartott távolságtartó viszonyon.

Értékelésben a meglepően zökkenőmentesen megalakuló nagykoalíció, de az RMDSZ-szel is kiegészülő új román kormány átmeneti politikai stabilitást ígér az elkövetkező két-három hónapra. Egyelőre tapogatózás, a felek kölcsönös „kóstolgatása” zajlik az alkotmány tervezett módosítása, illetve egy új alaptörvény létrehozása ügyében. Februárban a PNL és a népszerűségben most nagyon jól álló PSD várhatóan részletesen kielemezi az akkori friss felmérések adatait, s azok alapján hoz döntést a közös folytatással kapcsolatban. A szociáldemokratákon nincs különösebb nyomás a kormányzati szerepvállalással kapcsolatban, nagyobb népszerűségi „kopás” esetén azonnal az erős ellenzéki pozíciót választhatják. A magyar–román államközi közeledést áprilisig elsősorban az országgyűlési választás gátolhatja, a két nagy román párt addig a csendes kivárása játszik.

SZÉKELY ISTVÁN GERGŐ

Bár a 2020-as esztendő nem indult kedvezően az erdélyi magyarok számára, a decemberi parlamenti választások eredménye mégis kedvező helyzetet teremtett. Emlékezzünk vissza, hogy 2020 áprilisában Klaus Johannis államfő ironikus magyar beköszönése („Jó napot kívánok, PSD!”) borzolta a kedélyeket, elhíresült beszédében az elnök hazaárulással vádolta a PSD-t amiatt, hogy nem akadályozta meg, hogy az alsóház hallgatólagosan elfogadja Székelyföld autonómia státútumát. Ezt követően a román pártok az 1990-es évek nacionalista hisztériáit idéző módon licitáltak egymásra a magyarellenes nyilatkozatokban. Az év végére azonban fordult a kocka. Bár az RMDSZ eredménye sem a szeptemberi helyhatósági, sem a

decemberi parlamenti választásokon nem nevezhető megnyugtatónak, némi szerencsével (két viszonylag jelentős párt – a PMP és a Pro Románia – is kiesett a parlamentből, továbbá kedvezően alakult a parlamenti matematika) a Szövetség mégis kedvező helyzetbe került.

A 2020 decemberében megalakult PNL–USR–RMDSZ-koalíció olyan alkupozícióba juttatta az RMDSZ-t, amilyenben, megkockáztatom, hogy a 2010-as évek eleje óta nem volt. Ez azonban elsősorban nem a koalíció ideológiai összetételéből, hanem egyszerűen abból következett, hogy az RMDSZ nélkül nem volt meg a kormány parlamenti többsége. Ez a kormány azonban 2021 őszén megbukott, mivel a PNL (illetve Klaus Johannis) és az USR között helyrehozhatatlanul elmergesedett a viszony. Közel két hónapig tartó politikai válság következett, amely egy PNL–PSD–RMDSZ-nagykoalíció megalakulásával ért véget. Bár sikerült megtartania tárcáit (regionális fejlesztés, környezetvédelem, ifjúság és sport, továbbá egy miniszterelnök-helyettesi tisztség), az RMDSZ érdekérvényesítő ereje vélhetően gyengébb lesz ebben az új koalícióban, ugyanis a két nagy román párt a magyarok szavazatai nélkül is kényelmes többséggel bír a parlamentben. A két nagy rivális román párt összefogásának elsődleges indoka egyébként az volt, hogy az Európai Uniótól lehívható, közel 30 milliárd euró értékű Helyreállítási és Ellenálló-képességi Terv (PNRR), továbbá a nagyjából 10 milliárd lej nagyságrendű, Anghel Saligny névre keresztelt új nemzeti helyi fejlesztési terv keretét zavartalanul – és a korrupcióellenes ügyészség, illetve a harsány korrupcióellenes retorikát hangoztató USR keckeckedése nélkül – eloszthassák egymás között. A koalícióban való részvételnek köszönhetően jó esély mutatkozik arra, hogy az RMDSZ e forrásokból a magyarok által lakott térségek számára is számottevő forrást tudjon biztosítani a következő egy-két évben.

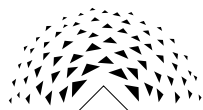
Az azonban már sokkal inkább kétesélyes, hogy a koalíció meg tudja-e valósítani a nagy dérrrel-dúrral belengetett alkotmánymódosítási tervét, amelynek legfontosabb eleme a félelnöki rendszer parlamenti rendszerre való lecserélése lenne. Jelenleg a három koalíciós párt a parlamenti helyek 65%-át birtokolja. Ezt bizonyára könnyen fel lehetne tornászni a kétharmad fölé a kisebbségi frakció néhány tagjának meggyőzésével, azonban tartalmi kérdésekben nehezebb lesz megegyezni. Nem kizárt, hogy Johannis államfő és a PSD érdekei találkozhatnak e ponton (hiszen Johannist már nem lehet még egyszer újraválasztani, a PSD pedig mondhatni megszokta, hogy az elnököt az előző, közel húsz évben folyamatosan a jobboldal adta, így egy gyengébb elnök nem lenne ellenére, még ha véletlenül a saját jelöltje is kerülne a tisztségbe). A megegyezésig azonban még hosszú az út, és a koalíció eddigi tevékenysége során is már előjött számos feszültség a pártok között. Az RMDSZ-ről régóta tudjuk, hogy támogatná a parlamenti rendszerre való áttérést, azonban szempontjából sokkal inkább az lenne a kulcskérdés, hogy mi egyebet tudna bevinni egy új vagy egy módosított alkotmányba (annak esélye, hogy esetleg valamit ki tudna venni a jelenlegiből, gondoljunk itt például a híres-hírhedt első nemzetállami cikkelyre, véleményem szerint elenyésző), vagyis, hogy kisebbségjogi szempontból milyen előrelépést lehetne elérni. Romániában a kisebbségi

jogok alkotmányos kodifikációja sem garancia azok gyakorlatba ültetésére – az előző, 2003-as alkotmánymódosításkor bekerült például egy kisebbségi törvény elfogadásának a kötelezettsége, ám azt azóta sem fogadták el.

A kisebbségi törvény elfogadását egyébként az új kormány ismét belefoglalta programjába. Ez azonban nagyjából az összes román kormányra igaz volt 2005 óta, ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy a jogszabály elfogadására csak akkor van esély, ha az RMDSZ tagja a kormánykoalíciónak (de akkor sem biztos, hogy sikerülni fog elfogadtatni egy magyar szempontból előrelépést jelentő változatot). Ezért tehát kérdéses, hogy sikerül-e 2022-ben az RMDSZ-nek beváltania ezt az ígétet, ahogyan azt a szövetségi elnök nyilatkozta. Emlékezzünk, hogy 2005–2006-ban, a kisebbségi törvénytervezet első során, amikor mindmáig a legközelebb jártunk ahhoz, hogy azt elfogadja a parlament, éppen a jelenlegi koalíciós partner PSD volt az egyik olyan formáció, amely a törvényt kisiklatta.

Az RMDSZ további prioritásai a következő kormányban egy családi-népesedési akcióterv elfogadtatása, illetve egy szolidaritási adó kivetése a százmillió eurónál nagyobb forgalmat bonyolító vállalatokra (ez a kisebb adóreform azt követően került előtérbe, hogy a PSD átfogóbb, a többkulcsos SZJA bevezetésére vonatkozó terve a PNL ellenállása miatt lekerült a napirendről). A családi csomag, elsősorban a magyarországi példát követve, de más országok gyakorlatából is merítve, olyan intézkedéseket tartalmaz majd, amelyekről a születésszámok növekedését remélné az RMDSZ (a CSOK-hoz hasonló hitelkonstrukció, családi autó vásárlásának támogatása, nagycsaládosok segítése stb. – a pontos részletek még nincsenek kidolgozva). E közpolitikai terv kapcsán viszont lényeges, hogy az újonnan létrehozott családügyi tárcát a PSD kapta meg Gabriela Firea volt bukaresti főpolgármester személyében. A miniszterasszony számára nem idegen a téma, hiszen főpolgármesteri tevékenysége során Bukarest önkormányzata számos családbarát intézkedést fogadott el. Ez tehát javára válhat az ügynek, az RMDSZ számára ugyanakkor megnehezíti azt a feladatot, hogy a közbeszédben megőrizze az ötletgazda szerepét, és így a magyar párt nevéhez kössék az esetleg elfogadandó intézkedéseket. A nagyvállalatok megadóztatását a PSD támogatná, a PNL azonban egyelőre ellenáll.

A kisebbségi törvélynél és az imént vázolt közpolitikai terveknél azonban sokkal lényegesebb az erdélyi magyar közösség szempontjából a 2022-es esztendő két másik eseménye: a magyarországi országgyűlési választások és a népszámlálás (amelyet a járvány miatt elhalasztottak egy évvel). Mindkettő jelentős szervezési munkát feltételez majd az RMDSZ részéről, ráadásul a két kampány részben egymásra is tevődik majd, még ha a választási kampány idején a népszámlálásnak csak az első, online, önkitöltős fázisa zajlik is majd. A népszámlálás tekintetében mindenképp nagy előrelépésnek számít 2011-hez képest, hogy lesz magyar nyelvű kérdőív. Az online kitöltés lehetősége ugyanakkor kockázatokat is rejt a magyarok végső részaránya szempontjából. Egyrészt az online kitöltésnek köszönhetően vélhetően növekedni fog a (rövid távon) külföldön tartózkodó románok megszámolásának esélye, másrészt pedig a magyar lakosság digitális kompetenciái nem

tekinthetők megnyugtónak. Magyar szempontból fontos lenne tehát valamilyen mozgósító kampányt indítani a külföldön (elsősorban Magyarországon) tartózkodó magyar nemzetiségű román állampolgárok megszámolásának előmozdítása érdekében. Nemcsak a lakossági részarány lényeges kérdés azonban, hanem hasonlóan nagy téttel bír az, hogy eléri-e majd a magyarok lélekszáma a szimbolikus vízvonalnak tekinthető egymillió főt.

Szólni kell végül arról is, hogy a Székelyföldön a Covid-19-járvánnyal kapcsolatos mutatók sajnos lényegesen kedvezőtlenebbek az – egyébként szintén nem túl megnyugtató – országos adatoknál. 2021. novemberi adatok szerint Kovászna megye az utolsó előtti helyen volt az átoltottság tekintetében Románia 42 megyéje között, a 12. évet betöltött lakosságnak csupán 28,6 százaléka volt beoltva. Hargita megye csak kicsivel állt jobban, a 36. helyen, 34,7 százalékkal. A járványban elhunytaknak a megfertőzöttekhez viszonyított arányát tekintve pedig Hargita megyei mutatói igen aggasztóak, a megye a második legmagasabb számot tudhatja magáénak, 5,47 százalékkal. Bár akadnak olyan magyar többségű települések is, amelyek kifejezetten jól állnak az átoltottság szempontjából (elsősorban a magyar határ mentén), az összkép egyáltalán nem megnyugtató. A román kormány oltási kampányának kudarca Székelyföldön minden bizonnyal az állam intézményeivel szembeni alacsony bizalomnak is a következménye. Ugyanakkor arra lehet következtetni, hogy nem önmagában a magyar etnikumhoz való tartozás csökkenti az oltakozási kedvet, a székely megyék lemaradása inkább alacsony fejlettségi és urbanizációs szintjükkel, illetve az állami intézményhálózat (elsősorban az egészségügyi rendszer) gyengeségével áll összefüggésben. Mindkét magyarázat arra mutat rá, hogy a helyzet hosszabb távon sem fog javulni, így sajnos számolni kell azzal, hogy a magyarokat a járvány esetleges további hullámai súlyosabban érintik majd (és e tekintetben figyelembe kell venni azt is, hogy a magyar közösségben jelentősebb az elöregedés, mint az országos átlag). Mivel a román állam egyébként sem kezelte sikeresen a járványt, Székelyföldön pedig kijelenthetjük, hogy csődöt mondott az oltási kampánya, ezért nagy szükség lenne egy alternatív oltásnépszerűsítési kampányra, amelyben az anyaország lényegesen jobb mutatóira támaszkodva lehetne célba juttatni az oltakozásra buzdító üzeneteket.